

Pelargoniat

MARITTA ANTONEN

Rakkaalla kasvilla on monta nimeä:
pelargonit, pelakuut, pielikki, kotipielikki(1800-luvun nimitys)

TIETEELLINEN NIMI: PELARGONIUM

YLÄLUOKKA: KURJENPOLVIKASVIT

HEIMO: KURJENPOLVIKASVIT GERANIACEAE

SUKU: PELARGONIT PELARGONIUM; L'HÉR. EX AIT.

HYVÄT PUUTARHANYSTÄVÄT

Voin sanoa rehellisesti, että pelargonit ovat minulle rakkaita! Tunnustan kyllä, että minusta kaikki kukat, viherkasvit, puut, pensaat ylipäänsä kaikki kasvit ovat ihania!

Nyt keskitytään pelargoneihin 🌸

Ihastukseni pelargoneihin on peräisin jo lapsuudestani, olen maalaistalosta kotoisin ja äidilläni oli kaikki ikkunalaudat täynnä perinteisiä punaisia, puolikerrottuja pelargoneja. Kesällä äiti kiikutti pelargonit eteisten ikkunoille ja talvisin ne siirrettiin keittiön ja kammareiden ikkunalaudoille. Talvisin ne eivät olleet useinkaan kovin kauniita, vähässä valossa muuttuivat sellaisiksi "hujopeiksi", mutta kun kevät koitti, äiti leikkasi ne ja äkkiä ne pensoivat uutta kasvua komeiksi ja kukkivat aina koko kesän.

Niinpä ei ihme, että minulla heräsi kiinnostus tuota kaunista kasvia kohtaan ja omaan kotiin muutettuani pelargoneja täytyi saada aina kesäksi kerrostalon parvekkeelle. Kun asuimme omakotitalossa Lappeenrannassa, silloinkaan en vielä paneutunut pelargonien talvetukseen. Mutta kun muutimme noin kolmekymmentä vuotta sitten maalaistaloon, jossa asumme yhä, tämä pelargoniharrastukseni sai paljon uutta intoa.

Viljelijät ja pelargoninystävät ympäri maailmaa ovat vuosisatojen kuluessa saaneet jalostamalla aikaan uskomattoman määrän erilaisia pelargoneja. Lajeissa ja lajikkeissa on valtavasti valinnanvaraa, pelargonien kukkien värit ja muodot vaihtelevat, on yksinkertaisia ja kerrannaiskukkaisia, raidallisia ja pilkullisia. Pelargonien lehtien koko ja väritys vaihtelee ja joidenkin lajikkeiden lehdet tuoksuvat vaikkapa sitruunalle tai mintulle.

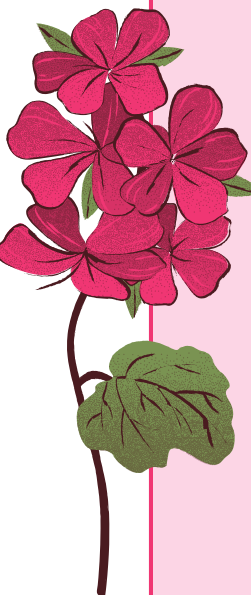
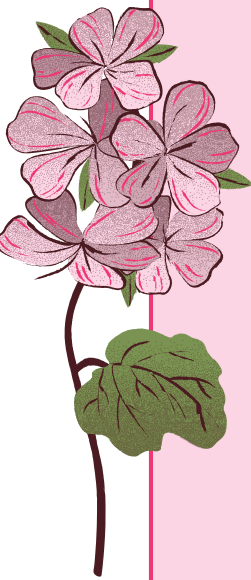

PELARGONIEN ALKUPERÄ

Suurin osa nykyisistä pelargoneista polveutuu neljästä pelargonilajista, jotka vielä nykyisin kasvavat luonnonvaraisina Etelä-Afrikassa. Suvun kasveja tavataan jopa kaksimetrisinä "rikkaruohoina" Kapkaupungin ulkopuolella. Kaikista maailman luonnonvaraisista pelargoneista 80 prosenttia kasvaa Etelä-Afrikan kaakkoisnurkassa. Luonnonvaraisena niitä kasvaa myös Uudessa-Seelannissa, Australiassa, Lähi-Idässä, Turkissa sekä Madagaskarin ja St Helenan saarilla.

Pelargoneja on helppo viljellä, eri lajit risteytyvät helposti keskenään. Nimi "pelargoni" tulee Kreikan sanasta "pelargos", joka merkitsee haikaraa, sillä pelargonien siemenkodat muistuttavat pitkää nokkaa, sellaista kuin haikaralla on.

Maailmassa on noin 300 luonnonvaraista, sukuun Pelargonium kuuluvaa lajia ja sen lisäksi on vielä tuhansia risteymiä, hybrigejä ja lajikkeita.

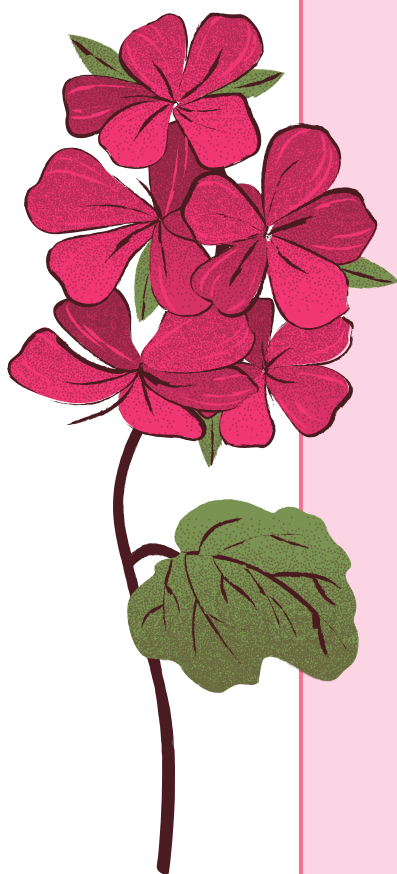
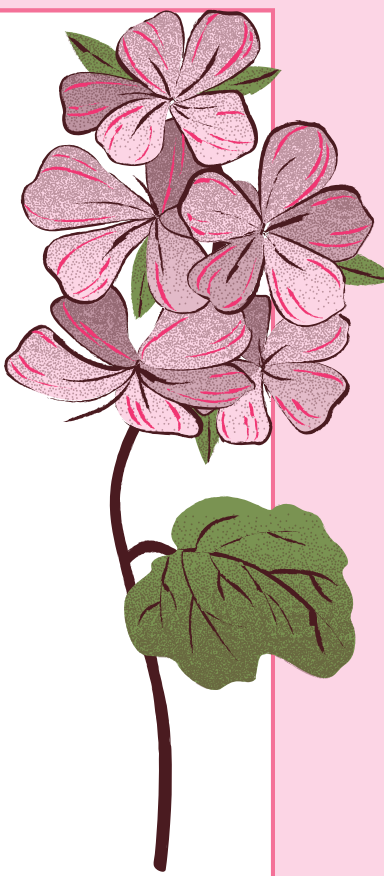

Pelargonit kuuluvat kurjenpolvikasveihin, molemmilla on viisi terälehteä. Pelargonien lajikenimet voivat aiheuttaa toisinaan sekaannusta, Euroopassa risteytetty pelargoni voi saada Amerikassa toisen nimen ja päinvastoin. Sen vuoksi aivan samaa pelargoniaa voidaan myydä eri nimillä.

Ensimmäiset pelargonit tuotiin laivoilla Etelä-Afrikasta Eurooppaan Hollantiin 1600-luvun lopulla. Ruotsissa pelargoneja on ollut 1700-luvulta alkaen ja Suomeen ne tulivat 1800-luvun alkupuolella, mutta jo 1750-luvulla Turun akateemisessa puutarhassa kasvoi 4 erilaista pelargonia lajiketta.

Aluksi niitä kasvatettiin linnojen ja herraskartanoiden kasvihuoneissa ja talvipuutarhoissa. Ne levisivät kansan keskuuteen 1800-luvun loppupuolella, minkä vuoksi pelargonit menettivät arvostustaan ylempien säätyjen kodeissa.

KOTIPELARGONI PELARGONIUM ZONALE -RYHMÄ

Nykyiset kotipelargonit on jalostettu juuri tästä luonnonvaraisesta lajista. Kukat ovat yksinkertaiset ja kukkien värisävy vaihtelee vaaleanpunaisesta liilaan.

RIIPPAPELARGONI PELARGONIUM PELTATUM

Tämä on nykyisin viljeltävän riippapelargonin kantaäiti, sukulaisuus näkyy selvästi lehdistä ja rennosta kasvutavasta, lehdet muistuttavat muratin lehtiä. Kukkien värisävyt vaihtelevat roosanliilasta lähes valkoiseen.

PELARGONIUM INQUINANS

Tämä luonnonlaji on tuonut
jalostukseen punaisen värinsä,
kukka on siis kirkkaanpunainen.

PELARGONIUM CUCULLATUM

Tämä luonnonlaji on ollut tärkein jalopelargoneja kehittäessä. Lehdet ovat hieman nukkauset, hammaslaitaiset ja hiukan nahkeat, aivan kuin jalopelargonioillakin. Kukkien väri vaihtelee vaaleasta purppuraroosasta tummenpaan purppuraan.

KUKAN MUOTO

Pelargonin kukat muodostavat sarjakukinnon, kukkien lukumäärä kukinnoissa vaihtelee ja tavallisesti yhdessä kukassa on viisi terälehteä, yleensä kaksi ylintä terälehteä poikkeavat kolmesta alimmasta. Tämä näkyy luonnonvaraisilla lajeilla ja myös lajikkeilla, joiden kukat ovat yksinkertaiset. Alun perin pelargoneilla on ollut vain yksinkertaiset kukat, mutta risteytymisten kautta terälehtien lukumäärä on kasvanut. Kotipelargoneista, kuten muistakin ryhmistä erotetaan yksinkertaiset, kerrannaiskukkaiset ja puolikerrannaiset.

kotipelargoni 'Mr Wren'
kukat ovat yksinkertaiset

ruusunnuppupelargoni 'Vit Rosen'
kukat ovat tiheään kerrannaiset

lajikkeella ' Vit Mårbacka'
on kerrannaiset kukat

lajikkeella ' Mont Blanc ' on
yksinkertaiset valkoiset kukat

KUKAN VÄRI

Pelargonien kukkien väri vaihtelee lähes rajattomasti, yleensä kukka on valkoinen, vaaleanpunainen tai punainen, on myös niin tummanpunaisia kukkia, että ne näyttävät lähes mustilta. Myös keltakukkaisia pelargoneja on olemassa, mutta ne ovat hyvin harvinaisia. Terälehdet voivat olla moniväriset, niissä on usein juovia sulkamaisina kuvioina, terälehdet voivat olla myös laikulliset kuten linnunmuna- ja munankuori- pelargoneilla. Monien pelargonien terälehdissä on erivärinen reunus, esimerkiksi kukat ovat tumman purppuranväriset, mutta niissä on paljon vaaleampi reunus.

PAC-PELARGONI FIRST YELLOW
PELTÖSEN PUUTARHA FB 2017

PELARGONI DARKLINE PAC
GRETA PIKKUTAIMI
PUKINMÄEN PUUTARHA

TUOKSUPELARGONI 'MEGAN'
PUUTARHA.COM

RIIPPAPELARGONI DECORA ROOD
VIHERPEUKALOT.FI

LEHDET

Pelargonien lehtien ulkonäkö vaihtelee eri ryhmien välillä, myös samaan ryhmään kuuluvilla pelargoneilla voi olla erilaiset lehdet. Lehtien koko vaihtelee (miniatyyripelargonin) muutamasta millimetristä pariinkymmeneen senttiin.

TUOKSU

Pelargoneilla on omanlaisensa tuoksu, suurin osa tuoksuu hyvälle, mutta on myös vähemmän miellyttäväntuoksuisia pelargoneja.

Tuoksupelargoneilla on erityisen hyvä tuoksu, tuoksut muistuttavat usein sitrushedelmiä tai eri mausteita. Tunnetuin tuoksupelargoni on ' Tohtori Westerlundin kukka ' tämän tuoksu on erityisen ihana.